

Зітинюк Н. Ю.,

студентка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З МІЖНАРОДНИМ ПРАВОМ

Однією із складових міжнародного права є право міжнародних організацій. Міжнародна (міжурядова) організація – це постійно діюче об'єднання держав, створене на основі міжнародного договору з метою вирішення певних завдань, що має необхідну для цього систему органів і самостійні права й обов'язки. Як відомо Європейський Союз є однією із найбільших та найвпливовіших міжнародних організацій сучасності.

Дослідження правової природи права Євросоюзу неодмінно вимагає розгляду питання про його взаємодію з міжнародним публічним правом. Треба, однак, зазначити, що переважна більшість досліджень із правової природи права Євросоюзу фактично омине проблему взаємодії міжнародного права та права Євросоюзу. Деякі дослідники частково торкаються цієї проблеми головним чином при вивченні питань участі європейських інтеграційних організацій та держав-членів у міжнародних договорах з метою з'ясування, яка із систем права має пріоритет.

Слід зауважити, що в договорах про ЄС немає відповідних положень, які б свідчили про спробу чітко визначити взаємовідносини між правом Євросоюзу та міжнародним правом подібно до того, як це закріплено в національних конституціях. Але це зовсім не означає, що в праві Євросоюзу не існує жодних норм, котрі б допомогли визначити ці відносини. Зокрема, в установчих договорах про ЄС є положення, які визначають правові наслідки для правопорядку Євросоюзу укладання міжнародних угод цими об'єднаннями та їх державами-членами з іншими суб'єктами міжнародного права. В Договорі про функціонування ЄС закріплені положення, в яких зазначено, що угоди, укладені Радою, мають обов'язковий характер для інститутів Співтовариства та держав-членів (ст. 216.2). Обов'язковість виконання всіма інститутами ЄС та його державами-членами міжнародних угод може означати, що

Співтовариство поважає такий основний принцип міжнародного права, як *pacta sunt servanda*.

Аналіз взаємовідносин між правом ЄС та міжнародним правом може сприяти не тільки кращому розумінню юридичної природи права європейських інтеграційних організацій, але й вирішенню питання про сфери і характер взаємопроникнення норм обох систем права.

З поглибленням європейської інтеграції більш складним та динамічним стає рівень взаємодії між нормами права ЄС та міжнародного права. Слід також зважати на те, що вплив міжнародного права на право ЄС постійно зростає. Це можна пояснити подальшим розширенням співпраці ЄС з іншими суб'єктами міжнародного права, завдяки чому збільшується обсяг міжнародних зобов'язань інтеграційного об'єднання. ЄС повинен забезпечити належне виконання своїх міжнародних зобов'язань шляхом імплементації міжнародно-правових актів як на міжнародному рівні, так і на рівні ЄС.

Основними формами імплементації норм міжнародного права у правопорядку Євросоюзу є інкорпорація та відсилка. Інкорпорація передбачає включення положень міжнародного права у право Євросоюзу. Можна вважати, що шляхом інкорпорації у право Євросоюзу були включені основні принципи міжнародного права. Зокрема, в договорі про Європейський Союз підтверджується вірність принципам свободи, демократії та поваги до прав людини і основних свобод (Преамбула). У Договорі про функціонування ЄС ідеться про рішучість держав-членів об'єднати свої ресурси для збереження і посилення миру та свободи (Преамбула).

Деякі положення ГАТТ також були інкорпоровані у законодавство Євросоюзу. І хоча Суд ЄС відмовився визнати за положеннями ГАТТ характер прямої дії (справа C-280/93 *Germany v. Council* [1994]), все ж деякі з них (переважно ті, що стосуються субсидій та компенсаційного мита, демпінгу, захисних заходів, внутрішнього оподаткування, фіскальної дискримінації, винятків з режиму НСН тощо) стали складовою права Євросоюзу.

Інкорпорація положень міжнародних угод мала місце також у зв'язку з передачею з боку держав-членів ЄС повноважень у сферах, визначених правом Євросоюзу. Зокрема, таким чином ЄС

отримало договірні зобов'язання, що впливають з участі в ГАТТ, Раді з співробітництва у галузі митної справи тощо.

Шляхом інкорпорації у право Євросоюзу включаються положення угод, укладених ЄС з третіми країнами. Це знайшло своє підтвердження у рішенні Суду ЄС у справі 9/73 *Schlüter* [1973], в якій розглядалися питання, пов'язані з дією тарифної угоди між об'єднанням та Швейцарією в межах ГАТТ.

Ще однією формою імплементації, яка активно застосовується в праві ЄС, є відсилка. Шляхом відсилки до правопорядку Євросоюзу включені важливі положення міжнародно-правових актів. Зокрема, імплементація міжнародно-правових норм у галузі захисту прав людини у правопорядку Євросоюзу здійснюється переважно через відсилку. У своєму рішенні у справі 4/73 *Nold* [1974] Суд ЄС посилався на Європейську конвенцію із захисту прав людини 1950 р. А в рішенні у справі 36/75 *Ruti* [1975] Суд ЄС посилався не тільки на положення цієї конвенції, а й на додатковий протокол до неї. Нарешті, Договір про Євросоюз закріпив таке: «Основні права, як вони гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод і як вони впливають з спільних для держав-членів конституційних традицій, входять до загальних принципів права Союзу» (ст. 6.3). Тим самим права людини шляхом відсилки до зазначеної Конвенції 1950 року та загальних принципів права, передбачених конституційними традиціями держав-членів, стали складовою права ЄС.

Свою чергою, ДЄС підтвердив бажання держав-членів Євросоюзу забезпечити майбутнє процвітання заморських країн згідно з принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй (Преамбула) і зобов'язав ЄС керуватися у своїй діяльності основними принципами міжнародного права.

Таким чином, міжнародне право та право Євросоюзу тісно взаємодіють між собою. З розширенням участі європейських інтеграційних організацій у міжнародних відносинах зростає вплив міжнародного права на право Євросоюзу. Основні принципи міжнародного права, норми багатьох універсальних, багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод Співтовариства стали складовою частиною права Євросоюзу. З поглибленням європейської інтеграції більш складним та динамічним стає рівень взаємодії між нормами права Євросоюзу та міжнародного права.